

Patti Smith
Angyalok kenyere

Fordította
Vereckei Andrea

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Patti Smith: *Bread of Angels*, Random House, 2025

Copyright © 2025 by Patti Smith
Hungarian translation © Vereckei Andrea, 2025

Azon a télen Gloriától a közeli Hamilton Streetre költöztünk. Apám egy szakszervezeti gyárban talált munkát, éjszakai műszakban dolgozott; anyám pedig továbbra is pincéernősködött. Szenteste, miután egy hosszú napon át felszolgált, vett két nagy nyalókát és két pici, kézzel festett fapingvint a zoknikba, mielőtt felszállt a tömött buszra, ennyit engedhetett meg magának. Amikor leszállt, a táskája pántja ott himbálózott a vállán, valaki elvágta, és ellopta a táskát. Az évek során újra és újra elmesélte a történetet, mindig fájt neki, hogy azon a karácsonyon nem kaptunk ajándékot. Azóta képtelen vagyok ellenállni, ha kis pingvint látok a bolhapiacon vagy a filléres boltban, mintha csak az anyám szomorú, rendíthetetlen szívében tátongó hatalmas jégmezőt akarnám velük betölteni.

A kisöcsénk 1949 júniusában született meg. Toddnak keresztelték, mi csak Toddynak becéztük, halványkék takaróba bugyolált aprócska, ráncos teremtés volt. Anyám mózeskosárba tette, és azt mondta, ne zavarjuk. Emlékszem, ahogy ott állok fölötte, és nézem, miközben előnt az érzés, hogy védelemre szorul.

Nem sokkal később tuberkulózist diagnosztizáltak nálam, a környékünkön sorra fertőződtek meg akkoriban a szegény bevándorlók gyerekei. A kisebbek védelmében, és hogy egészségesebb környezetbe kerüljek, anyai nagyapám, akit Frank papának hívtunk, kimenekített a zsúfolt philadelphiai szobabérletünkből a chattanoogai birkafarmjára. Jóképű volt, rendes, és ragtime-ot játszott. Szabadon rohangálhattam a friss levegőn, juhtejen és egy méretes üvegfecskendővel nagy dózisokban adagolt sztreptomycinen hizlaltak. Később megtudtam, hogy Frank papa jóval fiatalabb és gyermektelen második felesége, Dolly a fejébe vette, hogy megtart.

Anyám szerette az apját, majd egy év távollét után azonban kénytelen volt jogi úton megfenyegetni, hogy vigyen engem haza. Mesélte, hogy déli akcentussal tértem vissza, lakkbőr cipőben, egy ezüstvillával és -kanállal, mindkettőbe belegravírozták, hogy PATTI LEE. Kevés emlékem van erről az elidegenedett időszakról. A babanaplóm csak a chattanoogai repülőút dátumát tartalmazza, és egy üres oldalt arról, hogyan ünnepeltük a harmadik születésnapomat.

1950. május elsején alig két mérfölddel arrébb költözünk, a Schuylkill folyó túlsó partjára, a Baring Streetre. Beszédes és izgága voltam, úgyhogy anyám megengedte, hogy egyedül kiüljek a bejárat elé, a lépcsőre, amíg a baba alszik, csak meg kellett ígérnem, hogy nem mozdulok onnan. Boldogan figyeltem az 1940-es évek utolsó, a modern idők beköszöntével hamarosan eltűnő nyomait. A lovas szekereket, a jegeseembert, az ószerest és a kintornást a kis piros sapkás majommal. Az út túloldalán egy középkori stílusú épület állt, 1892-ben építtette egy ír vasútépítő mágus. Csipkézett tornyaival, viktoriánus fatornácaival és nyeregtetejével kis várra emlékeztetett. Később Domonkos-rendi lelkigyakorlatos házzá alakították, és a mesébe illő hely fehér csuhás, fekete köpenyes, örökké siető szerzetesekkel lett tele. A Baring Street-i jövés-menés láttán szárnyra kapott a képzeletem; a mesébe illő vár és a kintornás barátságos majma később a testvéreimnek szőtt mesékben bukkant fel.

Linda csendes volt, sokkal kisebb nálam, és nagy, álmélkodó szemmel mindig a sarkamban járt a ruhámba kapaszkodva. Volt egy Jessica nevű szomorú babája. Használt baba lehetett, vagy rossz körülmények közé született, a húgom mégis imádta, és mindenhová magával

hurcolta. Egy nap leszakadt Jessica egyik karja. Kétségbeesetten próbáltam visszaoperálni, de a gumiszalag, ami a kis kart rögzítette, elszakadt. Jessica karja egy polcon várakozott egy rátermettebb sebészre.

Anyámnak most már hármunkról kellett gondoskodnia. Megtanított minket imádkozni, és örködött élénk fantáziám becses birodalma felett. Lejegyezte a babanaplómba, hogy hajlamos vagyok a hazudozásra. Ha nem találtam érdekesnek az igazságot, teremtettem egy alternatív valóságot. Hogy megzabolázza tanult kis elmém, eltárgált a fakanállal, miközben hasztalan igyekezett utat mutatni korai bibliatanulmányaimban és erkölcsi nevelésemben. Nemigen akadt ideje, hogy megválaszolja Jézusra, az angyalokra és az égitestek működésére irányuló szűnni nem akaró metafizikai kérdéseimet. A babanaplómba kettőt jegyzett fel közülük kapkodó írással: *Mi a lélek? Milyen színe van?*

Az esti imák alatt annyi kérdéssel ostromoltam anyámat, hogy végül úgy döntött, beírat a presbiteriánus vasárnapi iskolába. Három és fél évesen csatlakoztam a Szentírást magoló idősebb gyerekekhez. Egyelőre elégedett voltam, bár egyetlen kérdésemet sem válaszolták meg. Lefekvéskor felmondtam a tanultakat Lindának, aki tágra nyílt szemmel fülelt, ölében a félkarú babájával.

Toddy beteges csecsemő volt, mi pedig halkan lépkedtünk, hogy aludni tudjon. Egyik éjjel rémálomból riadtam. Álmomban a játék babával játszottam, talán túl durván, és leszakítottam egyik apró karját. Izzadtan ébredtem, nem tudtam különbséget tenni álom és valóság között. Jessica karjáért nyúltam a sötétben, ott hevert közszemlére kitéve a komódunkon, és a mózeskosárhoz rohantam, hogy visszailleszem a helyére. Toddy sírni kezdett, anyám úgy

talált rám, hogy félálomban bökdösöm az öcsémet a baba karjával. Rettentően dühös lett. Ráíjesztettem az öcsémre, és felzavartam álmából. Összezavarodva bújtam vissza az ágyba, és az eset furcsán kísértett egy éveken át visszatérő rémálom képében. Látom magam a kinőtt pizsamában, borzalmasra nyírt, sűrű, sötét hajjal, kinyújtott kezemben a baba karja, és az öcsém nevét suttogom: *Toddy*.

Anyám a terhességét eltitkolhatta az új háziúr előtt, de egy síró újszülöttet már nem. Megint kilakoltattak minket, és átmenetileg visszaköltöztünk Gloria nénihez a Rambo Terrace-ra, ahol három kellemetlen hónapot töltöttünk ellenséges légkörben a sötét lambériával borított falak közt. Továbbra is kétségbeesetten szerettem volna megérinteni nagyanyám fényes spinétjének billentyűit. A hangszert apám örökölte; anyám megígérte, hogy az enyém lehet, ha majd saját otthonunk lesz, és azt tanácsolta, hogy legyek türelmes. Apai nagyanyám, Jessie rákban halt meg virágvasárnap, pár hónappal a születésem előtt. Szelíd csipkekészítő volt, spinéten és hárfán is játszott, egyike volt a hat nővérnek, akik a szüleikkel együtt 1890-ben emigráltak Liverpoolból. Apám mélységesen szerette az anyját, és gyakran mondogatta, hogy Linda tőle örökölte együttérző természetét. Jessie lelkiismeretesen vezette a naplóját, egyet minden évben, többnyire az időjárásról és a családi eseményekről írt feljegyzéseket. Amikor idősebb lettem, többször is megpróbáltam követni a példáját, de a napok gyors egymásutánjában mindig megfeledkeztem a naplóról.

